

directe és de bon tros la més freqüent, si bé també es troba ja la construcció amb datiu, que ja hem vist tres cops en el doc. de 1242: «ab tant *pregam* a Nostra Dona de València que *pregàs* al seu car Fiyl ---», «--- que *li pregàvem* e-l manàvem ---», Jaume I (Ag., 477.4, 494.13); «li tramés a dir que *li pregava* que li tramesés carta de guiatge» 1299 (Finke, *Acta Ar.* III, 83).

Força sovint en Eiximenis: «dix lo balester que --- matava les bèsties salvatges; e lo prom *li pregà* que li mostràs com ho faïa», «los ciutadans --- *pregaren* al frare que li plagués mostrar ---», «per tal ha ordenat Sta. Mare Església que tots los preveres en lo cànon de la missa *preguen* a N. Sr. Déu per los principals regidors del món», «abds *pregarem* a Déu carament, e posarem-hi per mijancera la Mare de gràcia», «*pregà* a la grua que ---», «*pregar* devotament a Déu» (*D. Comp.*, *NCl.*, 50, 23; *Regiment*, *NCl.*, 81; *1.ª Crest.*, *NCl.* vi, 23; *Protzèn*, ib., 95; *D. Comp.*, *CoDoACA* XII, 313). «*Pregaren* al Conseyll que acort què faran sobre aquest feyt» Cervera, 1272 (*BABL* XVII, 11).

Això, doncs, no era rar en català antic, però era incomparablement més freqüent, a l'Edat Mitjana, la construcció transitiva amb acusatiu de persona: «L'Apostoli *pregà* per sos missatgers lo Tartre, que ell sostengués que los quatre frares poguesen preycar ---», «un cavaller --- *pregà* lo rey que perdonàs al fill de la dona», Lull (*Blanq.*, *NCl.* II, 217.30; *Merav.* II, 46); «--- *pregàn* los nautuners que, si als que no, accorreguesen, per cascuna nau, de cent muytz de blat a la fam dels famejans», *VidesR.*, 10r1; «Valter havia ja tramés a Bolunya a son cunyat, *pregant-lo* que li amènàs sos fills», *BMetge (V. e Griselda)*, 34.23).

Tant o més freqüent en Eiximenis que l'altra construcció: «--- *pregà* lo marit que no li fes semblant cosa altra vegada ---», «lo jueu lo *pregà* que no faes ---», «lo *pregaven* que --- los donàs ---» (*Terç.*, *NCl.* vi, 27, 44; *Do Comp.*, *CoDoACA* XIII, 313). I així arribem fins a la fi de l'època medieval: «lo marquès tramès Curial a la Güelfa *pregant-lo* que anàs menjar ab ell», «Curial --- venc vers lo cavaller, lo qual lo *pregà* que li digués com era mort lo senyor de Monbrú» (*Curial*, *NCl.* I, 33; II, 79, així mateix II, 170); «*pregam* vostres honorables --- savieses que-us plàcia --- provehir ---», ross., 1442 (*RLR* XLIX, 283). Amb aquesta construcció d'acusatiu era normal que la cosa demanada es posés com a complement circumstancial introduït amb *de* o partícula equivalent: «plac als cardenals ço *de* què-ls *pregava* l'apostoli», Lull (*Blanq.*, *NCl.* II, 246.18), «lo *pregà de* cinc coses ---», *Amic e Melis (NCl.* XLVIII, 123), «yo-us en *prec*», *Curial (NCl.* II, 182).

Tinc a mà encara molts més exemples medievals de la construcció amb acusatiu de persona, que fóra ja superflu i enutjós de reproduir: sense incloure-hi els que duen la divinitat o els sants com a complement, n'hi compto encara vuit en Lull, vuit en Eiximenis, cinc en la *Questa* de Reixac, sengles en escriptures privades o públiques de 1300, de l'a. 1400 i del decenni

següent. Avui en el català central aquesta construcció ha caigut en desús: no solament diem «he *pregat* a la meva germana que ---» (on la *a* podria ser deguda al règim personal de *a* davant acusatiu de persona) sinó que tothom diu *li prego* que ni més ni menys que *li demano*, o bé *prego a l'Assemblea* que --- (no pas *la prego* que).

L'únic cas en què construïm transitivament el verb *pregar* és quan s'empra en forma absoluta (sense expressió de la cosa demanada, implicant prec insistent): «si no vol menjar, no *el preguis*», «una dona, si ella no vol, no *la pregueu*, que no ho farà, i si s'hi presta us en penedireu...»; fóra inoït avui *el prego* que, i encara que no ho fóra *el prego de fer* ---, tanmateix avui la construcció amb *de* és només de to literari, i no gaire corrent, per més que sigui molt correcta i ben recomanable. «Jo no el convido pas, perquè això ja ho ha fet el papà: jo sols *li prec* que no el vulga desayrar ---. Jo *li prec* novament que's quedi ---», *MrnVayreda (Sang Nova* I, § 10, 74: ¿cal, doncs, creure que la vella societat olotina mantenia excepcionalment en aquest verb la forma *prec* sense desinència?)

Tanmateix fóra erroni deduir d'això que *li prego* que tinguí res d'acastellanat o sigui mal dit, car ja hem vist en el primer paràgraf que també es troba en el període medieval, des dels orígens, per bé que no tant com l'altra, que certs autors de llenguatge molt clàssic l'usen tant o més, com Eiximenis, i fins s'observa que de vegades trobem concurrentment, en un mateix text, aquella i aquesta. Ja n'hem donat proves en certes obres d'Eiximenis. I també: «*pregà* a Nostre Sr. Jh. Xr. qu' en tal loc lo conduga hon ---», junt amb «*prega* Galeàs --- qu' el *prec* Nostre Senyor que aye mercè de mi» i «anats-hi pus qu' el vos *en pregar*», Reixac (*Questa*, 145.35, 183.31, 176.26); «ha *pregat* al rey som pare que -l lex entrar als frares menors, e-l pare no-l n'à puscut destolre; En R. Folc hi ha fet son poder que-l mudàs d'enteniment, e no ho à puscut fer, ans lo *pregà* que conceyàs al rey som pare que no l'i vedàs», doc. cancelleresc datat a Girona l'any 1299 (Finke, *Acta Ar.* XII, 80). Es té, doncs, la impressió d'una construcció que canvia espontàniament dins una sintaxi en evolució (una mica com, en sentit contrari, *li ajudà, li serví*, foren mudats en *l'ajudà, el serví*).

Des d'antic és acc. cabdal, dins l'ús d'aquest verb, el de la invocació religiosa, que es troba en massa per tot: «*Preguem* Déu qu' Ell me do / gràcia e vertut / ---», «per què lo *prec*, si-l plats, / que-m perdó mos pecats», «*prec*-l' atressí qu'un àngel no parta de mi ---», Cerverí (*Sermó* v.; *Oració* vv. 189, 98; en nota en la meua ed. cito tres exemples de *li prec* o *pregar a totz* que o *pregar a J. C. (que)* --- en trobadors); «los àngels *preguen* Déu e servexen Déu ---», «no és covinent oració nomenar Déu e *pregar-lo*», Lull (*Do. Pu.*, ed. Gili, 223, 277); «ella havia *pregat* Déus per ells», *Comtessa Fidel (NCl.* XLVIII, 117).

«Frare, no faces *pregar* per aquesta dona, mas *pregat* a ella que *prego* a Déu per vosaltres: que ja és en paraís», StVicentF (*Serm.* I, 211.24); molts casos a mà, i d'Eiximenis no cal dir-ho. En el primer exemple